

5. Leonov, S. G. (2008). Development of motivational models of management of scientific-pedagogical staff of the University: dis. Cand. Econ. Omsk: Omsk state University, 2008. – 150 p.

6. Fomin, S. A. (2008). Assessment and stimulation of the personnel in conditions of transition to innovative way of development: dis. Cand. Econ. Sciences. Omsk: Omsk state University, 155.

Дата надходження рукопису 22.06.2015

Миляева Лариса Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, кафедра экономики предпринимательства, Бийский технологический институт Алтайского государственного технического университета им. И. И. Ползунова, ул. Трофимова 27, г. Бийск, Алтайский край, Россия, 659305
E-mail: lgm17@mail.ru

Федоркевич Денис Юрьевич, кандидат экономических наук, доцент, кафедра технологи, Алтайская государственная академия образования им. В. М. Шукшина, ул. Советская 5, г. Бийск, Алтайский край, Россия, 659300
E-mail: fedorkewic@rambler.ru

УДК 330.35(23.0)

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.46931

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ГІРСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

© В. В. Польовська

У статті розглянуто теоретичні підходи щодо сутності поняття "розвиток гірських територій", подано власне трактування досліджуваного поняття, що обґрунтовується певними умовами та специфічними властивостями території, які впливають на повсякденну людську діяльність. Запропоновано обґрунтування депресивності територій, зокрема тих, де впродовж тривалого часу спостерігається небажане звуження відтворення економічної соціальної та екологічної сфер, або ж які протягом тривалого часу потребують постійної донорської підтримки.

Ключові слова: розвиток гірських територій, специфічні властивості території, людська діяльність, депресивні території, законодавчо-нормативне забезпечення

Theoretical approaches to the essence of the concept of "development of mountain areas" are considered in the article. It is given proper interpretation of the studied concepts that justified by certain conditions and specific properties of areas that affect the everyday human activities. It is proposed substantiation of depressed areas, particularly those where for a long time is occurred narrowed reproduction of unwanted economic social and environmental fields, or for areas required constant donor support for a long time.

Keywords: development of mountain areas, specific properties of the area, human activity, backward regions, legislative and regulatory support

1. Вступ

Розвиток гірських територій в сучасних умовах життєзабезпечення населення гірських районів набуває дедалі більшого значення. Збереження і охорона гірських екосистем ставить нові вимоги до органів державної влади, місцевого самоврядування і до громади, зокрема. Пошук нової моделі забезпечення збалансованого розвитку гірських територій у напрямі зниження антропогенного тиску на території гірської місцевості, раціональне використання природно-ресурсного потенціалу гірського краю обґрунтовує необхідність дослідження теоретичних підходів з метою більш глибокого розуміння сутності відміченого поняття з окресленням у подальшому перспективних напрямів розвитку гірських територій.

2. Огляд літератури та постановка проблеми

Особлива увага щодо розвитку гірських територій обумовлюється складними умовами життєзабезпечення населення гірського краю. Постає необхідність у пошуку активізаційної моделі на основі

врахування пріоритетних факторів впливу забезпечення збалансованого соціально-економічного й екологічного розвитку гірської місцевості. Нині постає завдання не тільки раціонального використання природних ресурсів і багатств гірських територій, але й збереження самобутності, етнічної привабливості краю, зацікавленості і залучення молоді до розвитку гірських територій.

Комплексним науково-теоретичним дослідженням процесу формування сприятливого життєвого середовища у гірській місцевості, забезпеченню сталого розвитку гірських територій, їх функціональності присвятили свої праці вітчизняні та зарубіжні вчені [1, 3, 4, 8–12, 15, 16]. Зокрема ними було запропоновано концептуальні засади збалансованого розвитку гірських територій з окресленням еколого-економічних аспектів та підходів щодо управління ними на регіональному рівні. Водночас дослідження потребують теоретико-практичні підходи до розвитку гірських територій.

Метою роботи є узагальнити теоретичні підходи до дослідження сутності поняття "гірські теори-

торії" з обґрунтуванням власного бачення через призму синонімічних понять досліджуваної категорії.

3. Науково-теоретичні підходи до дослідження поняття "гірські території"

Актуалізація розвитку гірської місцевості обумовлюється науково-теоретичними підходами і багатогранними тлумаченнями щодо розуміння цього поняття. Науковці наголошують, що синонімічними до поняття "гірські території" є "гірська місцевість", "гірські природні комплекси", "гірські ландшафти", а також в якійсь мірі – "відсталі території", "депресивні території" тощо.

З точки зору діяльності людини, поняття території Е. Алаєв розглядає [1], як обмежену частину твердої поверхні землі з характерними для неї природними і антропогенними властивостями і ресурсами, що характеризується протяжністю (площею) як особливим видом "просторового" ресурсу, географічним положенням та іншими якими, яка є об'єктом конкретної діяльності чи дослідження.

Ми притримуємося думки науковця, що геопросторові особливості характеризують динаміку внутрішнього розвитку території через процеси диференціації, передусім розвитку окремих частин території; інтеграції – поєднання і взаємообумовленість окремих елементів як єдиного цілого, а також системоутворюючі процеси, що обумовлюються формуванням кластерних систем у пріоритетних сферах і видах економічної діяльності окремо взятої території (регіону).

В нашому дослідженні територія розглядатиметься передусім як земельний простір, зайнятий населеним пунктом, підприємством, установою тощо, тобто простір на якому поширені певні явища [2], а також місцевість, що має певні відмінні властивості стосовно інших територій.

О. Шаблій обґрунтовує два основні види властивостей території – природні та суспільні. До природних належать [3]:

- а) природні умови;
- б) природне довкілля, його якість;
- в) природні ресурси, в тому числі відновлювані та невідновлювані. До другої із властивостей належить місткість території і освоєність, а також демографічні, соціальні та господарські (економічні) властивості. Найважливіше значення серед відношень території мають: *просторові, розташування*, а також *функції* – економічні, соціальні, рекреаційні, культурні тощо. До відмічених функцій, на нашу думку, доцільно додати екологічну, як одну з пріоритетних, оскільки гірські території, при умові їх збереження і відтворення можуть забезпечити екологічно чисте середовище, що сприятиме та є невід'ємною складовою розвитку сфери рекреації і туризму.

Серед важливих властивостей території доцільно згадати "несучу здатність" чи "потенційну місткість" під якою розуміють здатність певної території забезпечувати відтворення всіх територіальних складових (ресурсів) без порушення життєздатності. Несуча здатність території є одночасно природним фактором і антропогенним, динамічно змінюється під

впливом багатьох чинників та може розглядатися в розрізі ґрунтів, водних та лісових територій. Важливим є не перетнути межу після якої почнуться зміни, коли відновлення деградованої несучої здатності буде здійснити набагато складніше і дорожче, ніж запобігти її руйнації.

Близьким до поняття "гірські території" є "гірські ландшафти", що на відміну від рівнинних ландшафтів, які формуються на територіях із рівнинним рельєфом і у свою чергу поділяються на височинні, низовинні, низинні, формуються у горах, поділяються на передгірні, низькогірні, середньогірні, високогірні, міжгірно-котловинні і відносяться до другого загальноприйнятого класу ландшафтів в межах виділення певної одиниці території [4]. Гірські ландшафти чітко відокремлені у геологічному фундаменті та рельєфі і представлені системою висотних місцевостей. Діапазон висот кожної з місцевостей, що складають гірські ландшафти, свідчить про інтенсивність, а їх кількість і властивості – про етапи розвитку цього природно-територіального комплексу [5]. Серед природно-антропогенних ландшафтів розрізняють [6]: сільсько-, лісо-, водогосподарські, промислові, ландшафти населених пунктів, рекреаційні (зв'язані із сферою відпочинку людей), що обумовлюють і ландшафти гірських територій. Природно-антропогенні ландшафти характеризують і гірську місцевість, оскільки їх поділ відбувається на сільськогосподарські, лісогосподарські, водогосподарські, промислові, ландшафти населених пунктів, рекреаційні (зв'язані із сферою відпочинку людей). Сучасні умови господарювання обумовили переважання природно-антропогенних ландшафтів над природними.

Так, за даними статистики в Україні освоєність території становить 68,8 %, розораність сягає 53,9 % [7] таким чином через інтенсивний антропогенний вплив на природне середовище мало змінених територій в Україні майже не залишилося. Розширення потребують природоохоронні ландшафтні екосистеми, до яких входять заповідники, національні парки, заказники, площа яких нині становить 1,6 млн. га.

Розвиток гірських територій часто носить проблемний характер через складні умови забезпечення життєдіяльності населення, що ототожнюється з депресивністю території. Проте думки науковців щодо трактування поняття "депресивна територія" мають певні відмінності. Окремі науковці обґрунтовують визначення поняття "депресивна територія" як промислового регіону, де відбувається стагнація базових галузей економіки щодо забезпечення їх розвитку, до прикладу "депресивна територія" це: промислово розвинена територія, кризовий стан якої є виявом структурної кризи економіки та нерівномірності розвитку промислового виробництва за галузями та регіонами України [8]; територія з досить високим рівнем накопиченого економічного потенціалу, значною часткою промислового виробництва в структурі господарства і відносно високим рівнем кваліфікації місцевих трудових ресурсів, які внаслідок низької конкурентоспроможності профільних галузей економіки потрапили в глибоку та стійку економічну кризу, мають помітно високий

рівень безробіття, низьку інвестиційну активність та порівняно низький середньодушовий рівень бюджетної забезпеченості [9].

Іншою є точка зору науковців [10], які пропонують не акцентувати увагу тільки на індустріальних критеріях стосовно депресивних територій, вважаючи, що доцільним є розгляд й інших типів територій (регіонів), де спостерігається стагнація економіки, погіршуються демографічна ситуація та рівень життя населення.

Депресивні території часто прирівнюють до відсталих, і як вважає М. Барановський, це ті регіони (території), занепад яких викликаний географічними (гористість, заболоченість, аридність) чи історичними чинниками, а "депресивними" – ті території, де стагнація зумовлена економічними трансформаціями, занепадом базових секторів економіки, особливостями структурних змін [11].

У науковій літературі виокремлюють ще поняття "проблемні регіони". За трактуванням В. Галушак [12], під такими регіонами розуміють ті, у яких відсутні або втрачені дієві стимули сталого розвитку, що зумовлено низьким рівнем ресурсного забезпечення, нерациональною структурою економіки, несприятливими передумовами розвитку, що спричинює погіршення якості життя нинішніх та майбутніх поколінь і вимагає активного втручання держави.

На нашу думку, депресивними доцільно вважати території на яких впродовж тривалого часу спостерігається небажане звуження відтворення економічної соціальної та екологічної сфер, або ж які протягом тривалого часу потребують постійної донорської підтримки. Щодо гірських територій, то їм притаманні ознаки як відсталості через географічні властивості, які в тій чи іншій мірі не сприяють розвитку території, так і депресивності з точки зору економічної складової, тобто слабкого розвитку сфер і видів економічної діяльності, тому втручання з боку держави, органів місцевого самоврядування, а також громади є необхідним.

5. Апробація результатів дослідження теоретичних підходів щодо розвитку гірських територій

Обґрунтування природних, демографічних, соціальних, економічних, екологічних та інших особливостей і властивостей території, їх взаємозв'язок і взаємообумовленість дає змогу виявити потенційні її можливості щодо формування життєвого середовища, що здатне задовольнити потреби населення яке проживає на цих територіях. Однак, окремим територіям притаманні тільки їм властиві специфічні особливості щодо життєзабезпечення населення, яке проживає на цих територіях, до них відносяться гірські території. Існують різні підходи щодо тлумачення поняття "гірські території", і як відомо, вчені поки не дійшли єдиної точки зору стосовно розуміння досліджуваного визначення, яке може бути прийнятним для всіх гірських місцевостей і їх мешканців в цілому.

Як відмічено у розробленому проекті Закону України "Про розвиток гірських територій в Україні" [13], гірські території, це ділянки земної поверхні, що характеризуються значним коливанням відносних висот і контрастними формами рельєфу та відмінним від суміжних рівнинних територій кліматом, які створюють особливі умови, впливаючи на повсякденну життєдіяльність людини.

Критерії, за якими населені пункти набувають статусу гірських, а також визначення основних засад державної політики щодо розвитку гірських населених пунктів та гарантії соціального захисту громадян, що у них проживають, працюють або навчаються, обґрунтовано у Законі України "Про статус гірських населених пунктів в Україні" [14]. Цим законом визначено, що до гірських населених пунктів належать міста, селища міського типу, селища, сільські населені пункти, які розташовані у гірській місцевості, мають недостатньо розвинуті сферу застосування праці та систему соціально-побутового обслуговування, обмежену транспортну доступність. До відмічених вище критеріїв відносяться: розташування населеного пункту або частини його, на якій проживає більш як третина мешканців цього населеного пункту, на висоті 400 м і вище над рівнем моря на території, рельєф якої дуже розчленований байраками, водотоками тощо, та розміщення 50 і більше відсотків сільськогосподарських угідь у межах цього пункту на схилах крутизною 12 градусів і більше; якщо на одного жителя припадає менш як 0,25 га ріллі, або при її відсутності – менш як 0,60 га сільськогосподарських угідь; суворі кліматичні умови: холодна і довга зима (середня тривалість – не менше 115 днів, середньодобова температура повітря у січні не перевищує мінус 4 градуси за Цельсієм), прохолодне коротке літо (середня тривалість – не більше двох місяців, середньодобова температура у липні не перевищує 20 градусів за Цельсієм), велика кількість опадів (середньорічна сума опадів у рідкому і твердому стані – не менше 600 мм), мають місце селеві явища, повені, вітровали, снігові намети, сейсмічність землі.

Населені пункти, які розташовані на висоті 400 метрів і вище над рівнем моря і відповідають двом критеріям та не менш як двом показникам третього критерію – "суворі кліматичні умови" цієї статті, набувають статусу гірських.

Однак, у відміченому законі, як вважає науковець В. Кравців, є ряд дискусійних питань, що стосуються трактування поняття "гірські території", оскільки доцільним є уточнення критеріїв за якими проводитимуться межі гірських територій, на котрі поширюватиметься дія відміченого вище Закону. У цьому випадку потрібно врахувати два підходи, зокрема фізико-географічний і адміністративно-територіальний, що чітко регламентуватимуть контури гірської місцевості. З точки зору фізико-географічного підходу, гори є гірськими спорудами, ділянкою земної поверхні заввишки понад 600 м над рівнем моря, що характеризуються різкими коливаннями відносних висот і контрастними формами рельєфу.

ефу. В Україні є два гірських масиви [15]: Українські Карпати та Кримські гори. Українські Карпати з північного заходу на південний схід простягаються на 280 км, з північного сходу на південний захід – на 100–110 км. Площа гірської системи сягає 24 тис. км². В цілому гірська територія займає площу 37 тис. км², оскільки до Українських Карпат також відносяться Передкарпатська височина і Закарпатська низовина.

Поділ території за фізико-географічним підходом вважається нераціональним через можливе розділення границь адміністративних районів і місцевих рад. На противагу фізико-географічному підходу, адміністративно-територіальний підхід передбачає можливе оконтурення гірських територій за межами адміністративних районів, які повністю або частково охоплюють гірські місцевості. З точки зору налагоджених структур і механізмів управління такий підхід можна вважати вигідним, але водночас дискримінаційним [15]: в зону дії Закону потраплять чисто рівнинні території. З метою формування альтернативного підходу щодо виокремлення гірських територій доцільним є врахування переваг і недоліків обох відмічених вище підходів і як компромісний варіант Законом можна визнати гірськими території, що знаходяться на висоті вище 400 м над рівнем моря. В межах окреслених гірських територій не повинно бути ареалів (долини між гірськими хребтами можуть знаходитись нижче 400 м над рівнем моря). При цьому критерій дотримання рівня 400 м може бути порушений тільки в тому випадку, коли ця горизонталь розділяє територію місцевої ради, тобто, якщо будь-яка частина сільської, селищної, міської (але не районної ради) попадає в категорію гірської, то до неї слід віднести решту території.

Г. Авакян вважає, що під гірськими територіями доцільно вважати територіальний простір, в якому всі кількісні і якісні зміни відбуваються по вертикальному поясу де профіль, характер і умови ведення сільськогоспо-дарського виробництва, і особливо продуктивність сукупної суспільної праці різко відрізняється від рівнинних і особливо низинних областей [16].

Європейська Хартія гірських регіонів (стаття 2) Виходячи з цілей відміченої Хартії, сторони інтерпретують термін "гірські регіони" в розумінні місцевості, де висота рельєфу і клімат створюють особливі умови, що впливають на повсякденну людську діяльність [17]. У нормативних документах [18] обґрунтовується поняття "гірська місцевість", як місцевість із пересіченим рельєфом і відносними перевищеннями 500 м і більше у радіусі 25 км, а також місцевість із перевищеннями над рівнем моря 2000 м і більше.

6. Висновки

Узагальнення наукових підходів щодо розуміння сутності "гірські території" дає підстави сформулювати власне бачення їх розвитку. Таким чином, під "розвитком гірських територій" слід розуміти діяльність суб'єктів управління та господарювання на позитивні зрушення в економічному, соціальному та екологічному забезпеченні територій розташованих вище 400 метрів над рівнем моря, що відрізняються від рівнинної та передгірної місцево-

стей умовами які впливають на повсякденну людську діяльність.

Формування багатогранних підходів щодо забезпечення збалансованого розвитку гірських територій передбачає тривалий процес змін і перетворень на всіх ієрархічних рівнях системи, починаючи з громади і завершуючи керівництвом регіону, поєднуючи і взаємообумовлюючи їх інтереси у результативності самого розвитку, що обумовлює особливу увагу як з боку державних і територіальних органів влади, так і міжнародних інституцій спільної Європи.

Література

1. Алаєв, Э. Б. Социально-экономическая география. Понятийно-терминологический словарь [Текст] / Э. Б. Алаєв. – М. : Мысль, 1983. – 350 с.
2. Бусел, В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Текст] / Голов. ред. В. Т. Бусел, редактори-лексикографи: В. Т. Бусел, М. Д. Василюк-Дерibas, О. В. Дмитрієв, Г. В. Латник, Г. В. Степенко. – К.: Ірпінськ: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
3. Кузика, С. П. Економічна і соціальна географія світу: Навч. посібник [Текст] / за ред. С. П. Кузика. – Львів: Світ, 2002. – 672 с.
4. Жемеров, О. О. Ландшафтознавчі знання у шкільній географії: Метод. посіб. для студ.-географів ВНЗ [Електронний ресурс] / О. О. Жемеров, О. О. Дмитриков. – Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. – 50 с. – Режим доступу : http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/9705/2/zhemerov_dmitrikov.pdf
5. Маринич, М. Географічна енциклопедія України: В 3-х т. Т. 1. [Текст] / Редкол.: О. М. Маринич. – К. : "Українська Радянська Енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 1989. – А–Ж. – 416 с.
6. Природно-територіальні комплекси [Електронний ресурс] : ландшафти і фізико-географічне районування. – Режим доступу : <http://ukrmap.su/uk-g8/882.html>
7. Осауленка, О. Г. Статистичний щорічник України за 2013 рік [Текст] / Державна служба статистики України; за ред. О. Г. Осауленка. – К., 2014. – 534 с.
8. Новикова, А. М. Депресивні території: європейський досвід та проблеми України [Текст] / А. М. Новикова // Стратегічна панорама. – 2000. – № 3–4. – С. 115–118.
9. Лексин, И. В. Регион как объект анализа и государственного управления [Текст] / И. В. Лексин, Т. В. Грицюк, А. В. Лексин // Региональная экономика: теория и практика. – 2005. – № 3. – С. 19–25.
10. Заставний, Ф. Д. Депресивні регіони України: аналіз, оцінка, проблеми [Текст] / Ф. Д. Заставний // Регіональна економіка. – 2005. – № 1. – С. 87–92.
11. Барановський, М. О. Депресивні території: сутність поняття, особливості розвитку, підходи до типології [Текст] / М. О. Барановський // Український географічний журнал. – 2007. – № 3. – С. 26–30.
12. Галушак, В. Л. Організаційно-економічні засади формування та реалізації політики розвитку проблемних територій [Текст] автореф. дис... канд. екон. наук / В. Л. Галушак. – Полтава, 2006. – 19 с.
13. Про розвиток гірських територій в Україні [Електронний ресурс] // Рішення № 10 "Про розробку проекту Закону України "Про розвиток гірських територій в Україні". – Режим доступу : <http://euroregionkarpaty.com.ua/karpaty>
14. Про статус гірських населених пунктів в Україні: Закон України від 15.02.1995 № 56/95-ВР/Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995. – № 9. – С. 58.
15. Кравців, В. С. Регіональна політика сталого розвитку гірських територій України: сучасний стан та напрямки вдосконалення [Текст] / В. С. Кравців // Сталий розвиток Карпат та інших гірських регіонів Європи: Ма-

теріали міжнародної науково-практичної конференції (Ужгород, 8–10 вересня 2010 року). – Ужгород: ТзОВ "Папірус-Ф". – 2010. – С. 21–27.

16. Авакян, Г. Е. Подходы к определению горных территорий: Проблемы горного хозяйства и расселения [Текст] / Г. Е. Авакян. – М.: ИГАН СССР, 1989. – 214 с.

17. Європейська хартія про захист гір [Електронний ресурс]: Рекомендація 130 (2003). Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи. – 2003. – Режим доступу: http://www.coe.int/t/congress/Default_en.asp

18. Місцевість гірська [Електронний ресурс]: Ліга Закон. – 2005. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/TM028321.html

References

1. Alaev, E. B. (1983). Social'no-jekonomicheskaja geografija. Ponjatijno-terminologicheskij slovar'. Moscow: Mysl', 350.

2. Busel, V. T. (2005). Velykij tlumachnyj slovnyk suchasnoi' ukrai'ns'koi' movy. Golov. red. V. T. Busel, redaktory-leksykografy: V. T. Busel, M. D. Vasylega-Derybas, O. V. Dmytrijev, G. V. Latnyk, G. V. Stepenko. Kyiv: Irpin': VTF «Perun», 1728.

3. Kuzyka, S. P. (2002). Ekonomichna i social'na geografija svitu: Navch. posibnyk. Lviv: Svit, 672.

4. Zhemerov, O. O., Dmytrykov, O. O. (2014). Landshaftoznavchi znannja u shkil'nij geografii': Metod. posib. dlja stud.-geografiv VNZ. Harkiv: HNU im. V. N. Karazina, 50. – Available at: http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/9705/2/zhemerov_dmitrikov.pdf

5. Marynych, O. M. (1989). Geografichna encyklopedija Ukrai'ny: V 3-h t. T. 1. Kyiv.: "Ukrai'ns'ka Radjans'ka Encyklopedija" im. M. P. Bazhana, A–Zh, 416.

6. Pryrodno-terytorial'ni kompleksi. Landshafty i fizyko-geografichne rajonuvannja. – Available at: <http://ukrmap.su/uk-g8/882.html>

7. Osaulenka, O. G. (2014). Statystychnyj shhorichnyk Ukrai'ny za 2013 rik. – Kyiv, 534.

8. Novykova, A. M. (2000). Depresyvni terytorii': jevropejs'kyj dosvid ta problemy Ukrai'ny. Strategichna panorama, 3–4, 115–118.

9. Leksin, I. V., Gricjuk, T. V., Leksin, A. V. (2005). Region kak ob'ekt analiza i gosudarstvennogo upravlenija. Regional'naja jekonomika: teorija i praktika, 3, 19–25.

10. Zastavnyj, F. D. (2005). Depresyvni regiony Ukrai'ny: analiz, ocinka, problemy. Regional'na ekonomika, 1, 87–92.

11. Baranovs'kyj, M. O. (2007). Depresyvni terytorii': sutnist' ponjattja, osoblyvosti rozvytku, pidhody do typologii'. Ukrai'ns'kyj geografichnyj zhurnal, 3, 26–30.

12. Galushhak, V. L. (2006). Organizacijno-ekonomichni zasady formuvannja ta realizacii' polityky rozvytku problemnyh terytorij. Poltava, 19.

13. Pro rozvytok girs'kyh terytorij v Ukrai'ni. Rishennja № 10 "Pro rozrobku proektu Zakonu Ukrai'ny "Pro rozvytok girs'kyh terytorij v Ukrai'ni". – Available at: <http://euroregion-karpaty.com.ua/karpaty>

14. (1995). Pro status girs'kyh naselenyh punktiv v Ukrai'ni: Zakon Ukrai'ny vid 15.02.1995 № 56/95-VR. Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrai'ny (VVR), 9, 58.

15. Kravciv, V. S. (2010). Regional'na polityka stalogo rozvytku girs'kyh terytorij Ukrai'ny: suchasnyj stan ta naprjamky vdoskonalennja. Stalyj rozvytok Karpat ta inshykh girs'kyh regioniv Jevropy: Materialy mizhnarodnoi' naukovo-praktychnoi' konferencii' (Uzhgorod, 8–10 veresnja 2010 roku). – Uzhgorod: TzOV "Papirus-F", 21–27.

16. Avakjan, G. E. (1989). Podhody k opredeleniju gornyh territorij: Problemy gornogo hozjajstva i rasselenija. Moscow.: IGAN SSSR, 214.

17. (2003). Jevropejs'ka hartija pro zahyst gir. Rekomendacija 130 (2003). Kongresu miscevykh i regional'nykh vlad Rady Jevropy. – Available at: http://www.coe.int/t/congress/Default_en.asp

18. (2005). Miscevist' girs'ka. Liga Zakon. – Available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/TM028321.html

*Рекомендовано до публікації д-р екон. наук, професор, член-кореспондент НААН України Лендел М. А.
Дата надходження рукопису 25.06.2015*

Польовська Василина Василівна, кафедри економіки підприємства, ДВНЗ "Ужгородський національний університет", вул. Університетська, 14, м. Ужгород, Україна, 88000
E-mail: lesyagazuda@gmail.com

УДК 364(477)

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.46682

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ РИНКОВИХ МЕХАНІЗМІВ У СОЦІАЛЬНОМУ ЗАХИСТІ

© А. Ю. Стопчак

Обґрунтовано необхідність застосування ринкових механізмів у системі соціального захисту населення. Досліджено можливості використання ринкових механізмів у соціальному захисті населення. У соціальному обслуговуванні ринкові механізми реалізуються через створення ринку соціальних послуг. У соціальному страхуванні – шляхом реформування системи пенсійного страхування та запровадження обов'язкового медичного страхування шляхом розповсюдження лікарняних кас

Ключові слова: соціальний захист, ринкові механізми, пенсійне страхування, соціальні послуги, медичне страхування

The necessity of the application of market mechanisms in the system of social protection is argued. The possibility of using market mechanisms in social protection is investigated. In the social services market mechanisms are realized through the establishment of social services market. In social insurance - by reforming the pension system and introducing mandatory health insurance by distributing health insurance

Keywords: social protection, market mechanisms, pension insurance, social services, health insurance